Miejsce na naklejkę z kodem

(Wpisuje zdający przed rozpoczęciem pracy)

KOD ZDAJĄCEGO

MGE-W1G1P-021

EGZAMIN MATURALNY Z GEOGRAFII

Arkusz II

ARKUSZ II

MAJ ROK 2003

Czas pracy 120 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Proszę sprawdzić, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 19 stron. Ewentualny brak należy zgłosić przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Proszę uważnie czytać wszystkie polecenia.
3. Odpowiedzi należy zapisać czytelnie w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu, pokazując drogę ich uzyskania.
4. Proszę pisać tylko w kolorze niebieskim lub czarnym; nie pisać ołówkiem.
5. W rozwiązaniach zadań trzeba przedstawić tok rozumowania prowadzący do ostatecznego wyniku.
6. Podczas egzaminu można korzystać z ołówka, linijki, gumki, lupy oraz kalkulatora.
7. Nie wolno używać korektora.
8. Błędne zapisy trzeba wyraźnie przekreślić.
9. Wszelkie notatki należy sporządzać tylko w brudnopisie, który nie będzie oceniany.
10. Obok każdego zadania podana jest maksymalna liczba punktów, którą można uzyskać za jego poprawne rozwiązanie.
11. Do ostatniej kartki arkusza dołączona jest **karta odpowiedzi**, którą **wypełnia egzaminator**.

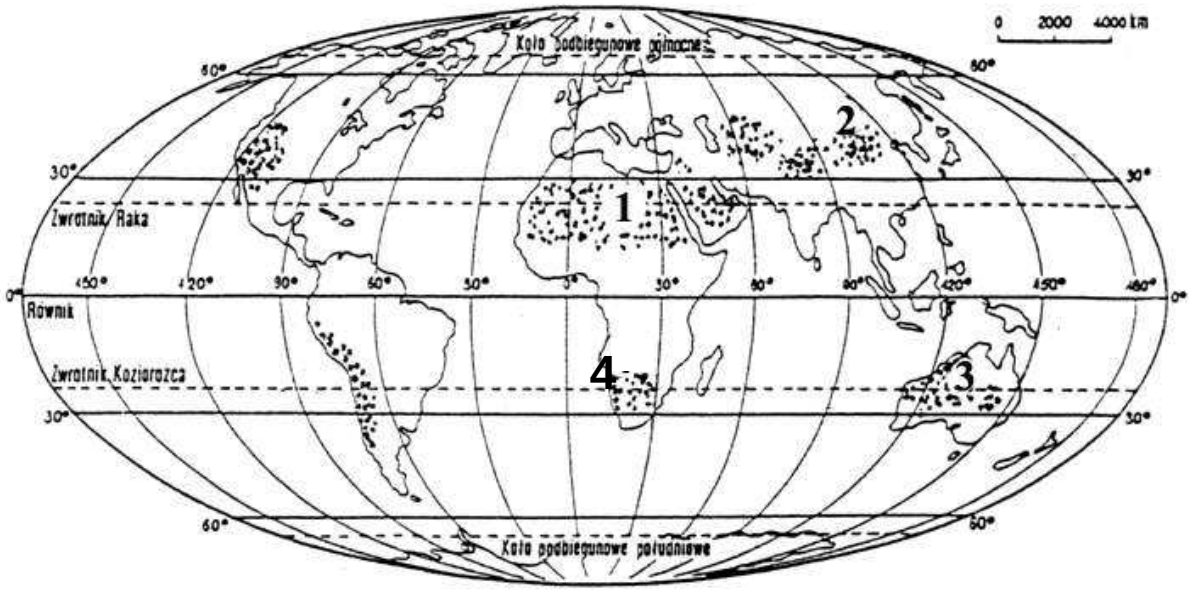
Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie wszystkich zadań można otrzymać łącznie **60 punktów**.

(Wpisuje zdający przed rozpoczęciem pracy)

PESEL ZDAJĄCEGO

Zadanie 22. *(3 pkt)*

a) Pustyniom oznaczonym na mapie numerami 1, 2 , 3, 4 przyporządkuj ich nazwy, wybierając je spośród niżej podanych.
b) Określ czynnik, który spowodował brak opadów i powstanie pustyń oznaczonych numerami 1 i 4 (określenia wybierz spośród niżej podanych).

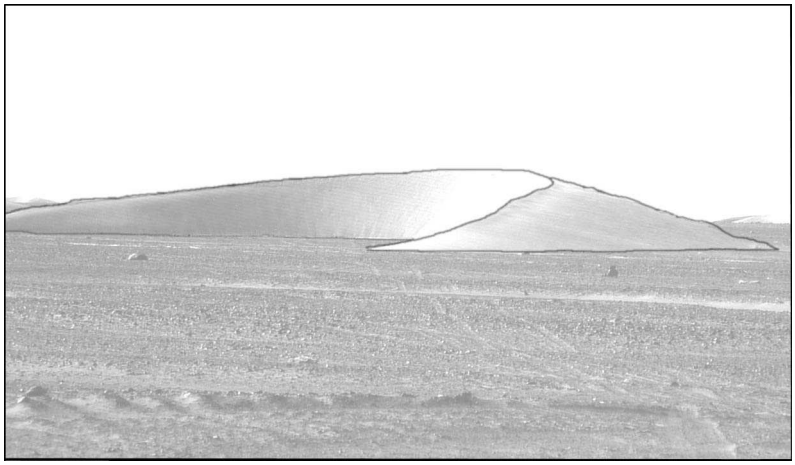
Nazwa pustyni: Namib, Gobi, Kara-kum, Wielka Pustynia Piaszczysta, Sahara, Atacama.

Czynnik: położenie obszaru we wnętrzu kontynentu w cieniu opadowym, wyż dynamiczny, wyż termiczny, ciepły prąd morski w strefie wyżów, zimny prąd morski w strefie wyżów.

Numer na mapie	Nazwa pustyni	Czynnik
1		
2		XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
3		XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
4		

Zadanie 23. *(2 pkt)*

Podaj nazwę typu wydmy przedstawionej na fotografii. Strzałką (pod fotografią) zaznacz kierunek przemieszczania się wydmy.

.....

Zadanie 24. *(2 pkt)*

Jednym z niekorzystnych procesów zachodzących w środowisku jest pustynnienie obszaru. Proces ten nasila się szczególnie w strefie suchych sawann. Pustynnienie zachodzi pod wpływem zmian klimatycznych, a także wskutek działalności człowieka. **Wykorzystując podane poniżej określenia**, **utwórz model przyczynowo–skutkowy zmian w środowisku geograficznym, prowadzących do pustynnienia spowodowanych działalnością człowieka. Uzupełnij schemat, wpisując odpowiednie litery umieszczone w nawiasach.**

Wzrost parowania z odsłoniętej gleby (A)

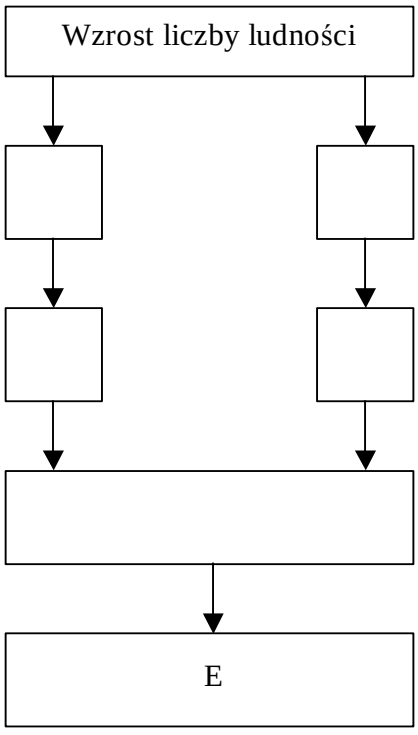
Wzrost zapotrzebowania na drewno opałowe (B)

Nadmierna eksploatacja gleb, obniżenie ich żyzności i odsłonięcie (C)

Zmiana tradycyjnego użytkowania ziemi (wykorzystanie sawann pod uprawę) (D)

Pustynnienie (E)

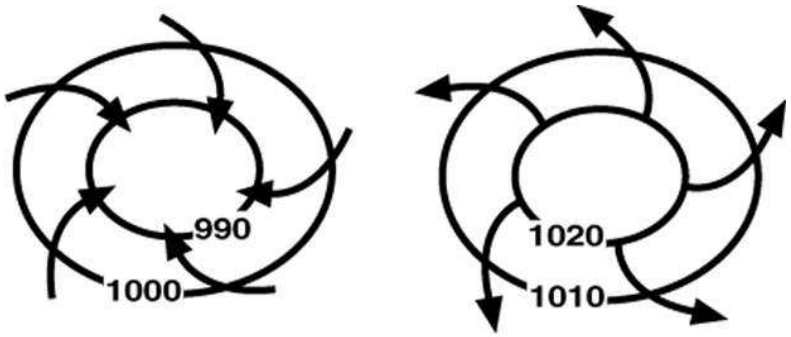
Wylesienie (F)

Zadanie 25. *(3 pkt)*

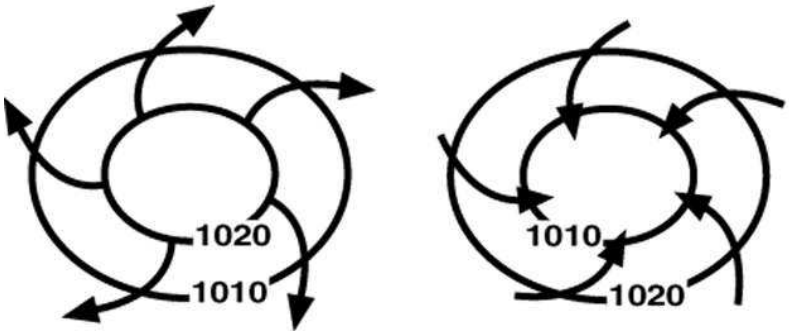
a) Uzupełnij rysunki przedstawiające układy baryczne i kierunki prądów powietrza, wpisując w odpowiednie miejsca: Wyż (W), Niż (N), półkula płn., półkula płd.

Półkula .....

A

Półkula .....

B

b) Podaj, jaka jest przyczyna odchylenia kierunków prądów powietrznych na półkuli północnej i południowej.

.....

.....

.....

Zadanie 26. *(3 pkt)*

Wybierając z podanych przykładów, uzupełnij tabelę, wpisując: literę oznaczającą właściwy typ gleby, jej charakterystykę i obszar występowania.

Typy gleb:
a) bielicoziemne, b) brunatnoziemne, c) czarnoziemne.

Charakterystyka gleb:
A. Cechuje ją czerwona barwa całego profilu. Poziom próchniczny o małej miąższości mimo dużego przyrostu masy roślinnej; wykorzystywane pod uprawę np. kawy, trzciny cukrowej.
B. Mają dobrze rozwinięty poziom próchniczny, dużą żyzność, powstają na skałach zawierających węglan wapnia, w lecie wymagają nawodnień; wykorzystywane do uprawy winnej latorośli, owoców cytrusowych.
C. Dobrze wykształcony poziom próchniczny o dużej miąższości dochodzący do 1 m, bardzo zasobne w składniki pokarmowe, powstają na skałach zawierających związki wapnia, głównie na podłożu lessowym; wykorzystywane do uprawy np.: pszenicy, buraków cukrowych.

Obszary występowania:
a) Nizina Zachodniosyberyjska, b) Indonezja, c) Nizina Francuska.

L.p.	Typ gleby	Charakterystyka typu gleby	Przykładowy obszar występowania
1			*Prerie amerykańskie*
2		*W profilu wyróżnia się: poziom próchniczny słabo wykształcony o jasnej barwie, poziom wymycia, rdzawy poziom wmycia; powstają w środowisku kwaśnym, na piaskach i żwirach; ze względu na małą żyzność często porastają je lasy iglaste.*	
3	*Czerwone gleby laterytowe*		

Zadanie 27. *(1 pkt)*

Podkreśl dwa regiony (spośród wymienionych), które charakteryzują się stosunkowo dużym udziałem żyznych gleb w Polsce.

Pojezierze Lubuskie, Nizina Podlaska, Kujawy, Polesie Lubelskie, Wyżyna Sandomierska,

Wyżyna Lubelska, Wyżyna Śląska, Nizina Mazowiecka.

Zadanie 28. *(2 pkt)*

Na podstawie danych zawartych w tabeli scharakteryzuj i oceń:
a) strukturę wartości użytkowej gleb w Polsce w 1990 roku,
b) zmiany tej struktury w latach 1980-1990.

Struktura gleb według klas bonitacyjnych w Polsce w latach 1980 i 1990 (*w %)*

Klasa bonitacyna	Udział klas bonitacyjnych	
	1980	1990
I	0,4	0,4
II	3,1	2,9
III	23,7	22,3
IV	39,3	39,8
V	20,9	22,7
VI	12,6	11,9

a) .....

.....

.....

.....

.....

b) .....

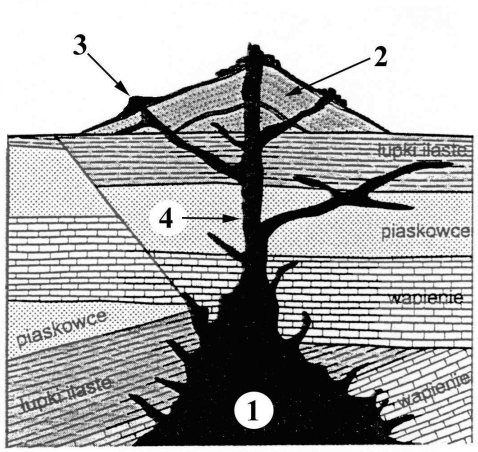
.....

.....

.....

Zadanie 29. *(2 pkt)*

Załączony przekrój ilustruje między innymi budowę wulkanu. **Wpisz nazwy elementów jego budowy oznaczonych na rysunku numerami 1, 2, 3, 4.**

1. .....

2. .....

3. .....

4. .....

Zadanie 30. *(2 pkt)*

Podaj cztery konsekwencje zjawisk wulkanicznych i dokonaj oceny ich znaczenia dla życia człowieka na Ziemi. Uwzględnij zarówno pozytywne jak i negatywne skutki działalności wulkanicznej.

1. .....

2. .....

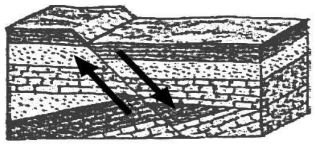
3. .....

4. .....

Zadanie 31. *(2 pkt)*

Na blokdiagramach ukazano poszczególne etapy kształtowania się obszaru przedstawionego na przekroju geologicznym w zadaniu 29., a obok zamieszczony został opis wydarzeń geologicznych.

Uporządkuj przedstawione wydarzenia geologiczne w kolejności chronologicznej - od najstarszego do najmłodszego - wpisując w wykropkowane miejsca numery od 1 (wydarzenia najstarsze) do 6 (wydarzenia najmłodsze).

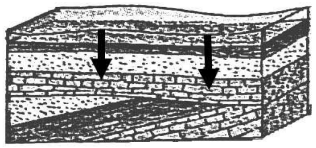
Powstanie uskoku i wynurzenie terenu, intensywna erozja prowadząca do zrównania powierzchni ----------

Powstanie wulkanu i stożka wulkanicznego ----------

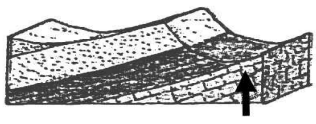
Intensywna erozja na lądzie prowadząca do powstania powierzchni zrównania ----------

Ruchy obniżające i ponowne zalanie morzem. Osadzanie wapieni, piaskowców i łupków ----------

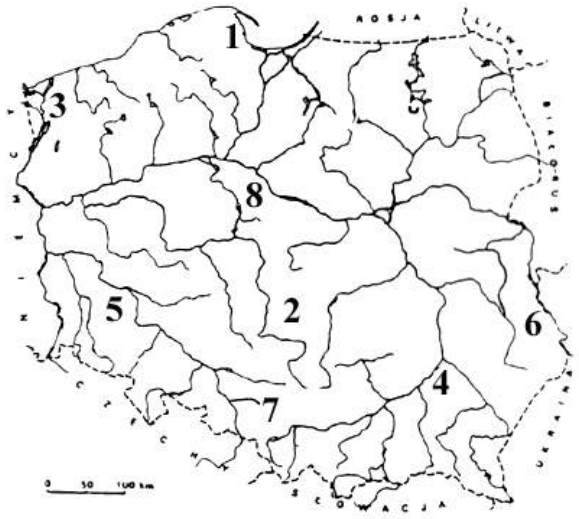
Odsadzanie w morzu i cementacja kolejnych warstw skał osadowych: wapieni, łupków ilastych i piaskowców ----------

Powstanie monokliny na skutek działania ruchów podnoszących, wynurzenie lądu ----------

Zadanie 32. *(3 pkt)*

Na załączonej mapie przedstawiono rozmieszczenie wybranych obszarów zagrożenia ekologicznego w Polsce. Niektóre z nich powstały w wyniku eksploatacji i przetwarzania surowców mineralnych. **Uzupełnij tabelę, wpisując:**

a) numer, jakim oznaczono na mapie obszar zagrożenia ekologicznego powstały w wyniku eksploatacji wymienionego surowca mineralnego;

b) nazwę zagłębia surowcowego lub okręgu przemysłowego;

c) rodzaj zmian w środowisku spowodowanych eksploatacją tego surowca.

Surowiec	Nr na mapie	Nazwa zagłębia surowcowego lub okręgu przemysłowego	Rodzaj zmian w środowisku
Węgiel brunatny			
Węgiel kamienny			
Siarka			
Rudy miedzi			

Zadanie 33. *(2 pkt)*

Podaj po dwa przykłady działań lub inwestycji zmierzających do poprawy stanu środowiska w obszarach eksploatacji wskazanych poniżej surowców mineralnych.

Węgiel brunatny:

1. .....

2. .....

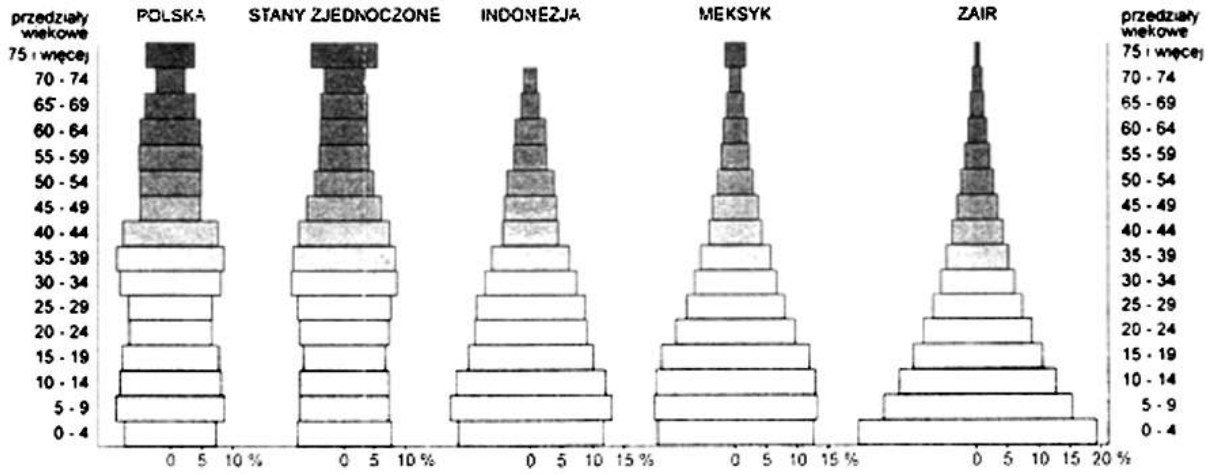
Rudy miedzi:

1. .....

2. .....

Zadanie 34. *(3 pkt)*

Piramidy wiekowe przedstawione poniżej charakteryzują społeczeństwa o różnych fazach rozwoju demograficznego. **Wskaż piramidę typową dla kraju o społeczeństwie młodym, podając nazwę tego kraju. Wyjaśnij strukturę wiekową, uwzględniając dwie przyczyny i określ dwie konsekwencje (demograficzne, społeczne, gospodarcze) dla danego kraju.**

Kraj o społeczeństwie młodym: .....

Wyjaśnienie struktury wiekowej:

.....

.....

.....

Konsekwencje struktury wiekowej:

.....

.....

.....

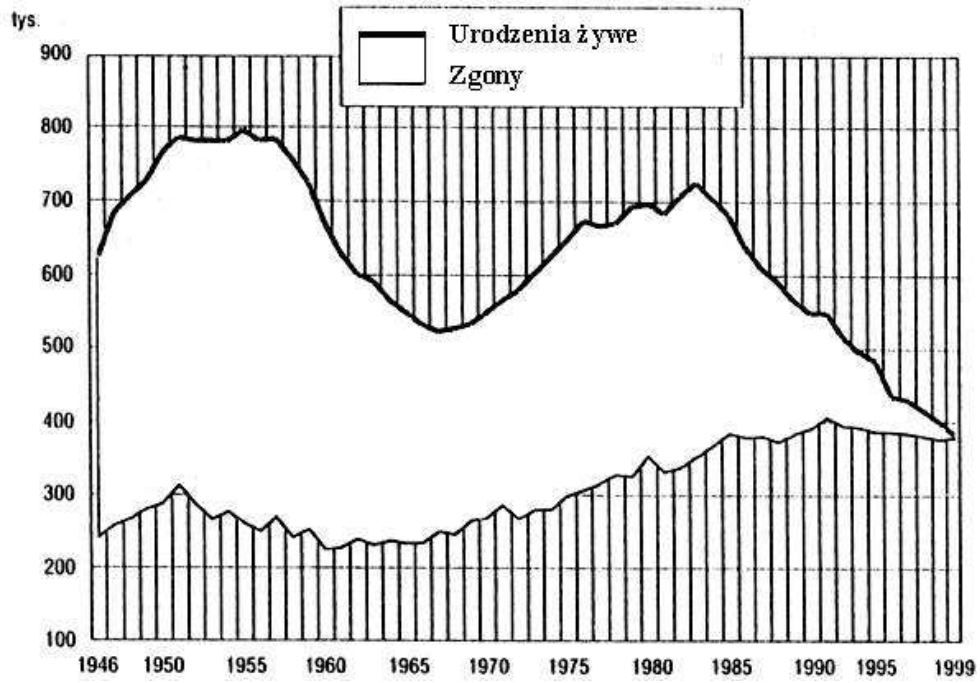
.....

Zadanie 35. *(3 pkt)*

Na podstawie wykresu przedstawiającego ruch naturalny ludności w Polsce w latach 1946 – 1999:

a) scharakteryzuj zmiany przyrostu naturalnego w tym okresie (w charakterystyce posłuż się odpowiednimi wartościami obliczonymi na podstawie wykresu),

b) wyjaśnij przyczyny jednej z opisanych przez Ciebie zmian.

Charakterystyka zmian: .....

.....

.....

.....

.....

.....

Wyjaśnienie przyczyn wybranej zmiany: .....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 36. *(2 pkt)*

Na podstawie danych z tabeli opisz dwie zmiany, które dokonały się w strukturze zatrudnienia ludności Polski w latach 1950 – 1997 i podaj ich przyczyny.

Pracujący w Polsce (*w tys. osób i w %)*

Rok	1950	1960	1980	1990	1997
Pracujący (*w tys. osób*)	10186	12401	17334	16280	15940,8
w tym w %: -w rolnictwie i leśnictwie	55	45	31	27	27
-w przemyśle	21	26	30	28	24
-w budownictwie	5	7	8	8	6
-w usługach	19	22	31	37	43

Rocznik Statystyczny GUS, 1998

Zmiany w strukturze zatrudnienia:

1. .....

.....

2. .....

.....

Przyczyny zmian:

1. .....

.....

2. .....

.....

Zadanie 37. *(2 pkt)*

Wymień trzy czynniki sprzyjające budowie hydroelektrowni.

1. .....

2. .....

3. .....

Zadanie 38. *(1 pkt)*

Rozwój hydroenergetyki stwarza zagrożenia dla środowiska przyrodniczego. **Podaj dwa przykłady tych zagrożeń.**

1. .....

2. .....

Zadanie 39. *(2 pkt)*
Wyjaśnij znaczenie terminów:

a) rolnictwo ekstensywne

.....

.....

.....

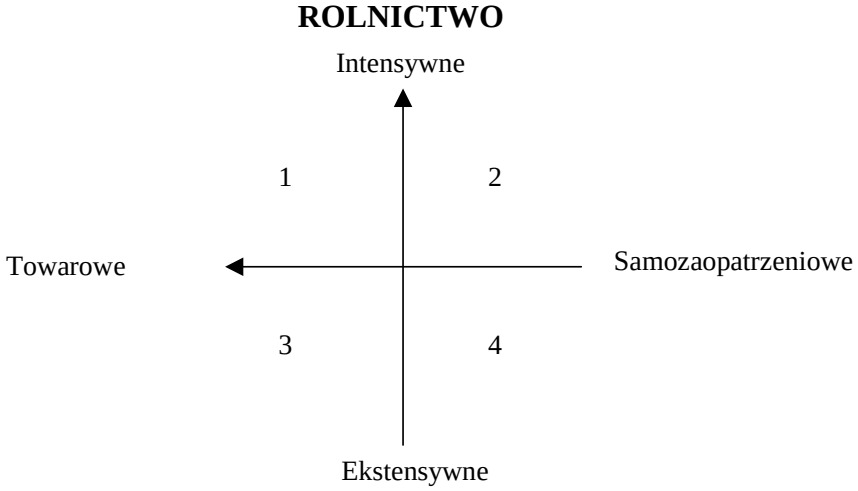
b) rolnictwo towarowe

.....

.....

.....

Zadanie 40. *(1 pkt)*
Wyróżnia się różne typy rolnictwa ze względu na nakłady pracy i środków oraz efekty gospodarowania. Na poniższym schemacie np. w polu 1 – można umieścić przykłady gospodarki rolnej intensywnej i jednocześnie towarowej, jak np.: uprawa kwiatów w Holandii.

Spośród podanych poniżej przykładów podkreśl jeden, który należy umieścić w polu 3 powyższego schematu.

- pasterstwo koczownicze (Burkina Faso)
- uprawa ryżu z nawadnianiem (Nepal)
- uprawa zbóż (Europa)
- uprawa zbóż (Wielkie Równiny, St. Zjednoczone)
- hodowla trzody chlewnej (Dania)
- hodowla owiec (Australia)

Zadanie 41. *(2 pkt)*

Na podstawie danych zawartych w tabeli **sformułuj wniosek dotyczący wydajności polskiego rolnictwa w porównaniu z innymi krajami Unii Europejskiej. Posługując się odpowiednimi danymi, podaj dwa argumenty uzasadniające ten wniosek.**

Kraj	**Przeciętna wielkość gospodarstwa** (*ha*)	**Plony pszenicy** (*q/ha*)	**Plony ziemniaków** (*q/ha*)	**Zużycie nawozów sztucznych** (*kg/ha*)	**Udój mleka od 1 krowy** (*kg/rok*)
Polska	7	36	200	79,9	3471
Francja	40	76	389	156,4	5476
Holandia	18	66	430	258,6	6581
Niemcy	35	72	350	168,1	5534
Wielka Brytania	70	69,9	399	134,4	5713

Wniosek:

.....

.....

Uzasadnienie:

1. .....

.....

2. .....

.....

Zadanie 42. *(2 pkt)*

Przedstaw trzy problemy, które władze lokalne i rolnicy z przeciętnej gminy w Polsce muszą rozwiązać, aby ich rolnictwo było konkurencyjne z zachodnioeuropejskim. (wykorzystaj również informacje zawarte w tabeli w zadaniu 41.).

1. .....

.....

2. .....

.....

3. .....

.....

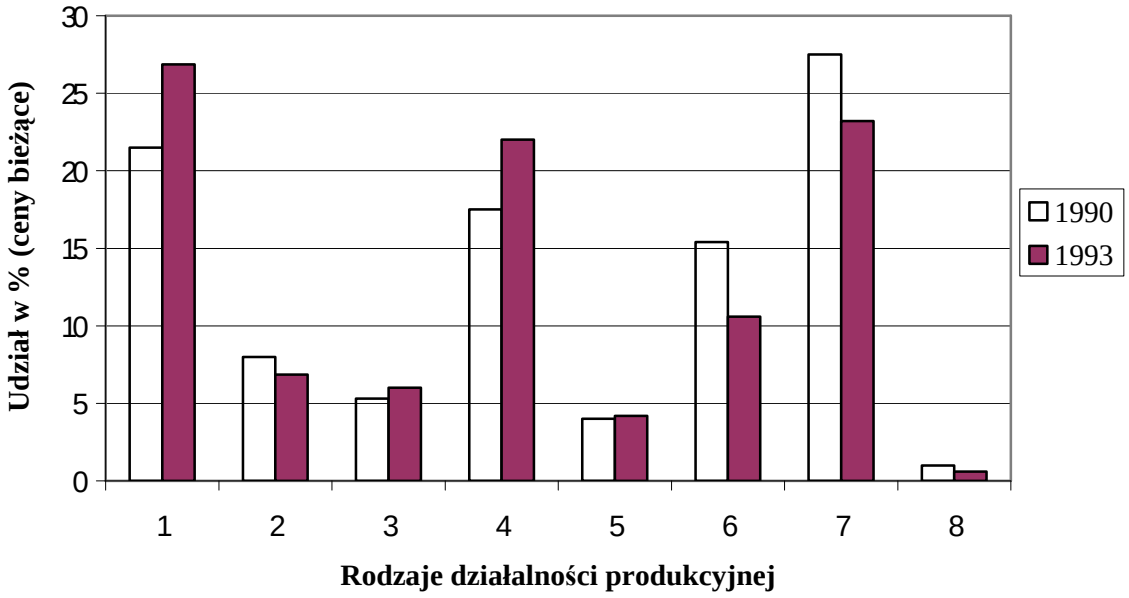
Zadanie 43. *(2 pkt)*

Na podstawie diagramów:

a) przedstaw w punktach strukturę działalności produkcyjnej w 1993 roku,

b) podaj trzy rodzaje działalności produkcyjnej (wpisując ich numery), których udział w porównaniu z rokiem 1990 zmienił się najbardziej oraz określ kierunek zmian.

Struktura działalności produkcyjnej w Polsce w latach 1990 i 1993

Produkcja: **1** - artykułów spożywczych, napojów i wyrobów tytoniowych, **2** - wyrobów włókienniczych, odzieżowych i skórzanych, **3** - wyrobów przemysłu drzewno-papierniczego i poligraficznego, **4** -wyrobów przemysłu chemicznego, **5** - wyrobów z surowców mineralnych, **6** - metali, **7**- wyrobów metalowych, maszyn i urządzeń oraz sprzętu transportowego, **8** - pozostałych wyrobów przemysłowych.

a) .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

b) .....

.....

.....

.....

Zadanie 44. *(2 pkt)*

Dokonaj ogólnej oceny zmian struktury działalności produkcyjnej w Polsce po 1990 roku (przedstawionych na diagramie w zadaniu 43.) i podaj dwa argumenty uzasadniające tę ocenę.

Ocena:

.....

.....

Argumenty:

1. .....

.....

2. .....

.....

Zadanie 45. *(4 pkt)*

Drogi kołowe i autostrady w wybranych krajach europejskich w 1997 r.

Kraj	**Powierzchnia kraju** (*w km²*)	**Drogi kołowe**	
		ogółem *(w km)*	**w tym autostrady** *(w km)*
Polska	312 685	377 048	264
Niemcy	357 021	656 000	11 309
Norwegia	323 877	91 254	570
Włochy	301 268	308 000	6 505
Hiszpania	505 992	162 795	7 750
Wielka Brytania	244 101	394 330	3 412

Na podstawie Rocznika Statystyki Międzynarodowej GUS, 2000

a) Na podstawie danych z tabeli „Drogi kołowe i autostrady...” podaj nazwę kraju o:

- **największej gęstości dróg kołowych** .....
- **najmniejszej gęstości dróg kołowych** .....
- **największym udziale autostrad w ogólnej długości dróg kołowych** .....
- **najmniejszym udziale autostrad w ogólnej długości dróg kołowych** .....

b) Wyjaśnij zróżnicowanie gęstości sieci dróg kołowych (ze wskazaniem czynników sprzyjających i ograniczających).

.....

.....

.....

.....

c) Wyjaśnij zróżnicowanie udziału autostrad w ogólnej długości dróg kołowych (z uwzględnieniem czynników warunkujących budowę autostrad).

.....

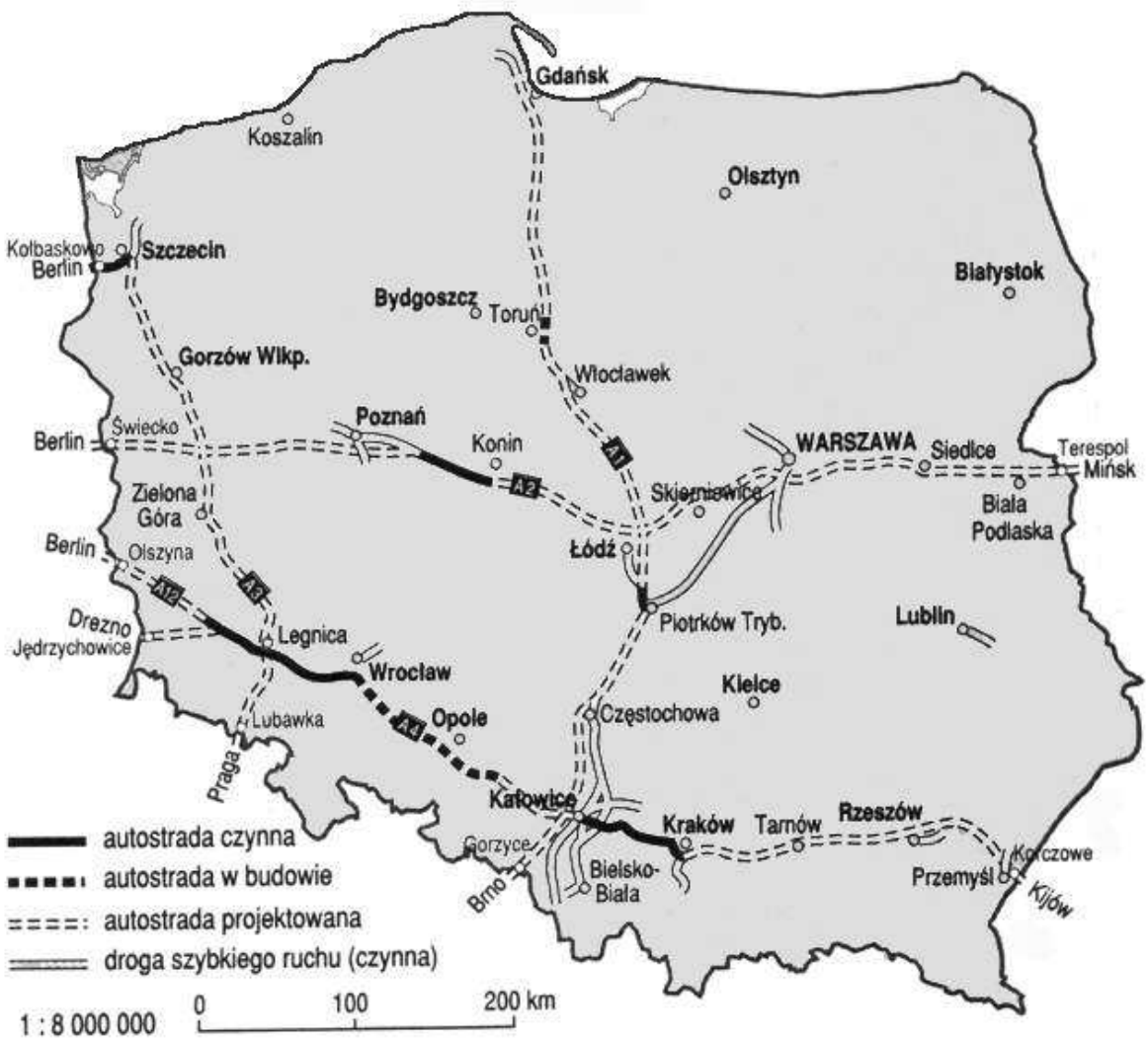
.....

.....

.....

Zadanie 46. *(2 pkt)*

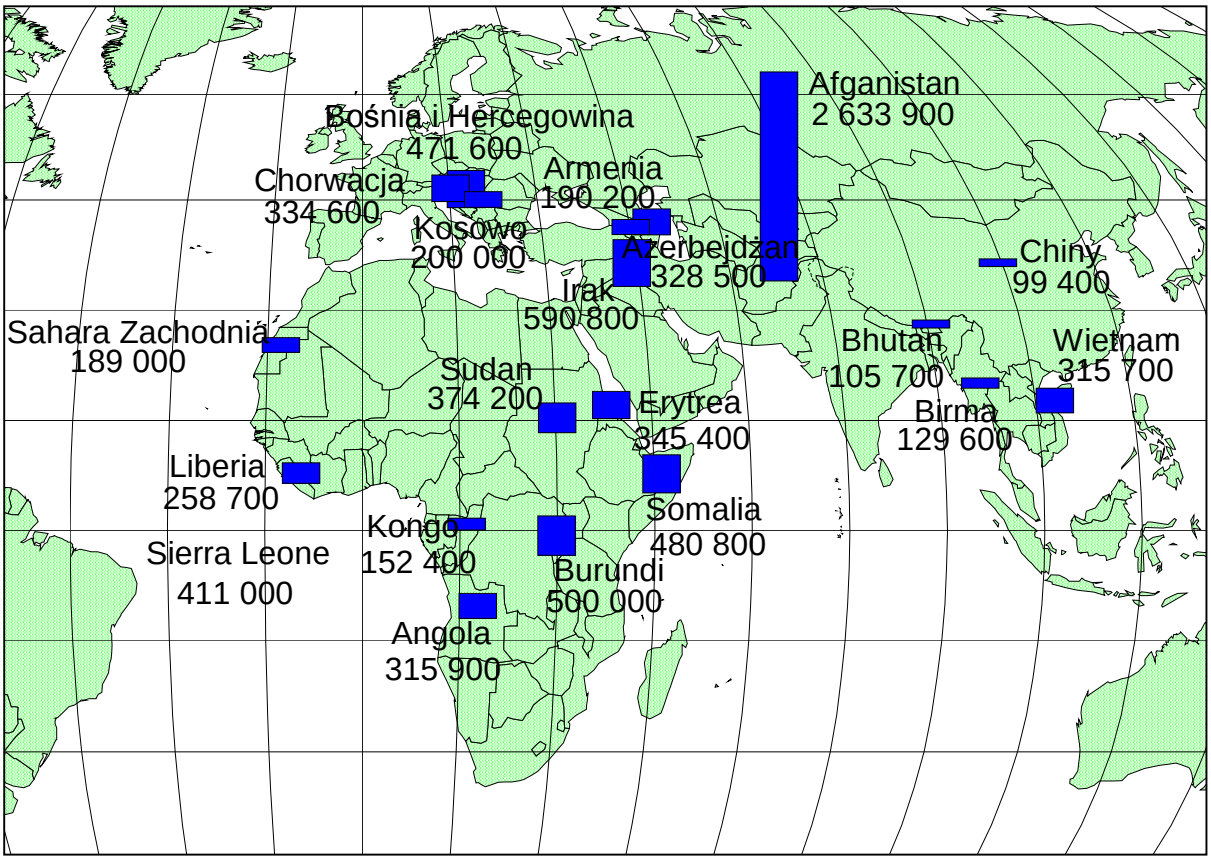
Mapa przedstawia proponowany przebieg autostrad w Polsce. Dokonaj oceny projektu przebiegu autostrady A2 uwzględniając po dwie zalety (szanse) i bariery jego realizacji.

Zalety (szanse)	Bariery (wady, ograniczenia)
1.	1. .....
.....	.....
.....	.....
2.	2. .....
.....	.....
.....	.....

Zadania 47.-48. rozwiąż wykorzystując załączoną mapę i tekst.

26 września obchodzony jest Dzień Uchodźcy.
Dlaczego powinniśmy przyjmować uchodźców?
Oto wypowiedź dla Gazety Wyborczej z 27 września 1999 roku George'a Chaponda, przedstawiciela Wysokiego Komisarza ds. Uchodźców ONZ w Polsce.
„Uchodźcami było wielu wybitnych ludzi, np. naukowcy jak Albert Einstein. Jeżeli ludzie są zmuszeni uciekać z ojczyzny do innego kraju i chcą stać się częścią jego społeczeństwa – powinno się ich przyjąć. Powinni być traktowani jak każdy inny obywatel. Jeszcze niedawno wielu Polaków opuszczało kraj i pozostawało za granicą. Teraz wasza kolej."

Zadanie 47. *(3 pkt)*

Uzupełnij tabelę wpisując nazwę kraju o największej liczbie uchodźców na danym kontynencie. Dla każdego z wpisanych krajów podaj liczbę uchodźców i przyczynę występowania tego zjawiska.

Kontynent	Kraj	Liczba uchodźców	Przyczyna uchodźctwa
Afryka			
Azja			
Europa			

Zadanie 48. *(2 pkt)*

Podaj po dwie konsekwencje (społeczne, polityczne, kulturowe lub gospodarcze) uchodźctwa:

a) dla kraju z którego uchodźcy uciekają,

b) dla kraju udzielającego im azylu.

a)

1. .....

.....

2. .....

.....

b)

1. .....

.....

2. .....

.....